ПРАЛЕТАРЫІ ЎСІХ КРАІН, ЯДНАЙЦЕСЯ!

БЕЛАРУСКІ УНІВЕРСІТЭТ

ГАЗЕТА ЎЗНАГАРОДЖАНА ГАНАРОВАЙ ГРАМАТАЙ ВЯРХОЎНАГА САВЕТА БССР

1988 г.
ЧАЦВЕР
16
ЧЭРВЕНЯ
№ 21 (1579)

ОРГАН ПАРТКОМА, РЭКТАРАТА, КАМСАМОЛЬСКАГА І ПРАФСАЮЗНЫХ КАМІТЭТАЎ БЕЛАРУСКАГА ОРДЭНА ПРАЦОЎНАГА ЧЫРВОНАГА СЦЯГА ДЗЯРЖАЎНАГА УНІВЕРСІТЭТА ІМЯ У. І. ЛЕНІНА

ВЫДАЕЦЦА З 1922 ГОДА

Набліжаюцца канікулы — такі жаданы і доўгачаканы для студэнтаў час. Нарэшце можна закінуць далей падручнікі і канспекты, не сядзець днямі ў бібліятэцы, расслабіцца, адпачыць, пазагараць. І тут перад кожным паўстае пытанне: «Як правесці лета?» Адны плануюць «махнуць» з сябрамі на пабярэжжа Чорнага мора, другія аддаюць перавагу турызму, трэція з большым захапленнем паблукаюць па лесе, наведаўшыся ў вёску да бацькоў, чацвёртыя... Кожны выбірае тое, што яму па густу. Пры гэтым, безумоўна, важна ўлічваць стан здароўя, асабістыя схільнасці і... фінансавыя рэсурсы.

Вы, напэўна, ужо паспелі пазнаёміцца на стэндзе, які вісіць ля прафсаюзнага камітэта студэнтаў, з тым, што вам прапануюць. Гэта выдатнае лячэнне ў санаторыях, цікавы адпачынак у пансіянатах, захапляючыя падарожжы на турыстычных паяздах і г. д. Прычым усе пуцёўкі льготныя. Так што хутчэй рабіце выбар. І прыемнага вам адпачынку!

Беларускі універсітэт ТЭЛЕТАЙП

«УЧОРА · СЁННЯ · ЗАЎТРА»

«ГАЎДЭАМУС»

— гэта назва папулярнага студэнцкага фестывалю, сталы ўзрост якога не перашкаджае заставацца яму заўсёды маладым, прыгожым, бадзёрым. Народны ансамбаль народнага танца «Крыжачок» прыме ўдзел у фестывалі, які адбудзецца ў Вільнюсе з 28 чэрвеня па 3 ліпеня. А ў пачатку ліпеня ў Рыгу на фестываль фальклорных калектываў «Балтыка» рыхтуецца народны фальклорна-этнаграфічны ансамбль «Неруш».

І. САЛОНЕНКА.

ПА ПРАПАНОВЕ

канадскіх студэнтаў, якая ўсім вам, спадзяёмся, спадабаецца, наша газета пачынае рэгулярны абмен матэрыяламі з універсітэцкай газетай г. Калгары.

Год назад журналісты беларускага аддзялення АДН падрыхтавалі серыю матэрыялаў аб жыцці нашага універсітэта. Яны былі апублікаваны ў шэрагу студэнцкіх і маладзёжных выданняў краін Еўропы і Амерыкі. У падрыхтоўцы чарговай падборкі можаце прыняць удзел і вы.

З. МАРАВА.

МЫ — ЛЮДЗІ ДОБРАЙ ВОЛІ

«Хваля міру»

МІР. Гэта кароткае, але ёмістае слова на ўсіх мовах Зямлі стала самым папулярным за апошні час. Мір — гэта спадзяванне ўсіх простых людзей на планеце. Сёння ён набывае асаблівы сэнс пасля сустрэч у вярхах кіраўнікоў Савецкага Саюза і Злучаных Штатаў. Пацвярджэнне гэтаму — «Хваля міру», якая пракацілася ад шматпакутнай Хірасімы па ўсіх кантынентах у дні работы 3-й спецсесіі Генеральнай Асамблеі ААН. Хваля галасоў прыхільнікаў міру прайшла і праз адзінаццаць гадзінных паясоў нашай краіны, і Беларусь у ліку іншых прыгранічных рэспублік у мінулую суботу перадала эстафету далей, на Захад.

Як і ва ўсіх гарадах зямнога шара, у Мінску «Хваля міру» пачалася роўна апоўдні. Антываенны мітынг-канцэрт адбыўся ў скверы імя Я. Купалы. На ім выступілі: старшыня Мінскага гарадскога камітэта абароны міру, акадэмік АН БССР, герой Сацыялістычнай Працы Ф. І. Фёдараў, маці-гераіня, ветэран Вялікай Айчыннай вайны К. І. Бацюкова, пісьменнік У. І. Карызна, а таксама студэнтка юрыдычнага факультэта Белдзяржуніверсітэта імя У. І. Леніна Е. Чыгірына.

А. БОЕЎ.

НА ЗДЫМКАХ: з палымянымі словамі да ўдзельнікаў антываеннага мітынгу звяртаецца студэнтка БДУ Е. ЧЫГІРЫНА. У час мітынгу.
Фота С. ПЛЫТКЕВІЧА.

КОНКУРС

ХТО САМЫ ПАПУЛЯРНЫ

ТАКІМ ПЫТАННЕМ задаліся рэктарат, таварыства «Веды», камітэт камсамола і кафедра грамадскіх навук БДУ імя У. І. Леніна, праводзячы конкурс на самага папулярнага грамадазнаўцу. У распаўсюджанай па ўсіх факультэтах сярод студэнтаў чацвёртых курсаў анкеце прапанавалася выказаць меркаванне па гэтаму пытанню. Кожны, атрымаўшы анкету, павінен быў назваць з усіх грамадазнаўцаў, з якімі ён сустракаўся за час вучобы ва універсітэце, аднаго, найбольш блізкага да ідэалу, ацаніць яго якасці, выставіўшы ў анкеце адзнакі. Прапанавалася дзевяць разнастайных пунктаў: тут і майстэрства лектара, і гатоўнасць адказваць на пытанні, не ўходзячы ад іх, здольнасць думаць нестандартна, уменне навучыць гэтаму другіх.

Тысячу анкет адказныя за гэту справу сакратары камітэтаў камсамола факультэтаў распаўсюдзілі па універсітэту. Праз пэўны тэрмін іх пачалі вяртаць, сабраўшы ўсяго шэсцьсот. Не на ўсіх факультэтах хапіла жадання і зацікаўленасці папрацаваць з анкетамі. Так, на юрфаку, дзе на чацвёртым курсе вучацца 153 чалавекі, вярнулі толькі 7 (!) анкет. Мехмат, маючы 134 чалавекі, даслаў назад толькі 39. Журфак наогул праігнараваў, не вярнуўшы ніводнай анкеты.

Хоць гэта было і папярэдняе апытанне, але такія адносіны да справы адказных і студэнтаў некаторых факультэтаў не спрыялі справе. І ўсё ж сярод факультэтаў, дзе прагаласавала значная большасць, можна назваць кандыдатаў. На філфаку гэта выкладчыкі А. М. Пашкевіч і Т. І. Адамовіч, на хімфаку — Л. І. Дакука, В. А. Баркан.

У верасні-кастрычніку пасля яшчэ аднаго апытання будуць падведзены канчатковыя вынікі. Плануецца такое анкетаванне рабіць кожны год. А пакуль што пытанне «Хто самы папулярны выкладчык грамадскіх навук?» чакае свайго першага кандыдата.

М. АНДРЭЕЎ.

САМАКІРАВАННЕ: ПЕСІМІСТЫ І АПТЫМІСТЫ

«АБЫЯКАВАЯ» СКРЫНКА Ў ПРАСТОРЫ ДЗЕЙНАСЦІ

— Студэнцкае самакіраванне на факультэце? — перапытаў мяне намеснік дэкана гістарычнага факультэта Анатоль Пятровіч Салькоў.— Размаўляць на гэту тэму з вамі не жадаю.

— Прабачце, Анатоль Пятровіч, а вы — прыхільнік студэнцкага самакіравання?

— Я? Так...

Як бачыце, крыху нечакана пачалося маё знаёмства са студэнцкім самакіраваннем на гістфаку. Зразумела, кожны чалавек мае права прыняць удзел у размове ці адмовіцца, як у даным выпадку. Але адмова афіцыйнай асобы — намесніка дэкана — гучыць, быццам пэўная пазіцыя адміністрацыі. У прыёмнай дэкана ад выкладчыцы, якая пажадала... застацца інкогніта, атрымаў такі адказ: «У мяне ёсць уласная думка аб студэнцкім самакіраванні, але гэта думка для мяне. Вам жа я не ўпаўнаважаная адказваць». Красамоўныя словы.

Звяртаюся за дапамогай да саміх студэнтаў. Хто ж, як не яны, зацікаўлены ў правядзенні ў жыццё самакіравання! Але на практыцы зразумелая ісціна, на жаль, аказалася не зусім відавочнай.

На кафедры гісторыі КПСС ад трэцякурснікаў пачуў:

— А яно не патрэбна нам. Хай займаецца такімі справамі першы курс. Мы ж — ве... занятыя, калі вучыцца будзем?

Вучоба — аргумент важкі. Ведаюць гісторыкі, чым зручней прыкрыць уласную абыякавасць.

У палажэнні аб студэнцкім самакіраванні ў БДУ імя У. І. Леніна ёсць такія словы: «Студэнцкі калектыў абавязан канцэнтраваць сваю працу на галоўнай справе — вучобе, ствараць усе ўмовы для авалодання ведамі...» Дык, значыць, правы студэнты? Але чытаем далей: «Студэнцкі калектыў абавязан садзейнічаць ідэйна-маральнаму, грамадзянскаму станаўленню будучых спецыялістаў, фарміраванню ў іх актыўнай жыццёвай пазіцыі...»

Мо таму трэцякурснікі абыякава ставяцца да самакіравання, што не супадае яно з іх жыццёвай пазіцыяй? Нямала чуў раней: гісторыкі асуджаны быць кансерватарамі, бо нічога на веру не бяруць, а прызнаюць адзіны факт. Але ж сам факт: гісторыю стварае не што-небудзь, а людзі — асобы сацыяльна актыўныя. Як жа можна выкладаць гісторыю нашай партыі, якая абапіраецца на творчую актыўнасць мас, і быць незалежным ад гэтай творчасці?

Гісторыя — не сухая навука. І каб яе ведаць дасканала, нельга быць «сухаром-дэкларатарам» кніжных ісцін. Трэба спасцігаць веды не толькі са старонак падручнікаў, але і са спраў, у якіх прымаеш удзел.

Самакіраванне — гэта справа. А ці стала яна такой? Якое ж яно ўсё-такі на гістфаку? Звяртаюся за адказам да актыву факультэта.

Сяргей Літвінчук, сакратар камітэта камсамола:

— Працуе стыпендыяльная камісія, у якую ўваходзяць студэнты з розных груп і курсаў.

— А не пагражае гэта неаб'ектыўнасцю ў ацэнцы, нездаровай барацьбой за «сваіх» і супраць «чужых», выкладчык жа быў «нейтральны»?

— Так, выкладчык быў абыякавы, хто пасля яго адзнакі атрымае грошы, а студэнт зацікаўлены. Атмасфера ў камісіі пануе дзелавая, бо выбіраюць сюды людзей неабыякавых, прынцыповых.

Ірына Варабей, член акадэмкамісіі, першакурсніца аддзялення гісторыі СССР:

— Мы праводзім анкетаванне выкладчыкаў, вынікі якога потым абагульняюцца і зачытваюцца на вучоным савеце.

С. Літвінчук:

— Але ж галоўным дасягненнем лічу ўвядзенне ў расклад заняткаў дня самападрыхтоўкі. У БДУ мы першыя, хто адважыўся на гэта. Дэканат хваляваўся, каб вучоба не пайшла ўніз, але аналіз паспяховасці пераканаў і скептыкаў.

— А не спрабавалі вы ўвесці свабоднае наведванне лекцый, як гэта існуе ў некаторых ВНУ краіны?

С. Літвінчук:

— Свабоднае наведванне — расслабіць слабых, а так яны будуць хадзіць на лекцыі — штонебудзь ў галаве і застанецца.

Генадзь Кавалеўскі, намеснік сакратара камітэта камсамола па арганізацыйнай рабоце:

— Мы дамагліся павелічэння ліміту пропускаў, якія дазваляюцца: з шасці да дваццаці ў семестр. А фактычна вольнае наведванне існуе.

— Якім чынам?

С. Літвінчук:

— Для добрых студэнтаў. Па закону стыпендыю атрымлівае кожны, хто вучыцца на «4» і «5». Так што калі паспяваеш, ніхто ганьбаваць цябе за пропускі не будзе.

(Заканчэнне на 2-й стар.).

XIX ПАРТКАНФЕРЭНЦЫЯ: АБМЯРКОЎВАЕМ, СПРАЧАЕМСЯ, ПРАПАНУЕМ

ЦВЯРОЗАСЦЬ — НОРМА ЖЫЦЦЯ

«Віно зацямняе свядомасць чалавека і ўсыпляе сумленне, робіць яго больш даступным да дрэнных схільнасцей і ўчынкаў. Цвярозы чалавек пасаромеецца рабіць тое, што п'яны здзейсніць без ваганняў».

Л. ТАЛСТОЙ.

«Пераважная большасць савецкіх людзей аднадушны ў тым, што ўжыванне спіртнога наносіць вялікі эканамічны і маральны ўрон, што яно нецярпіма ў жыцці нашага грамадства».

(З ПАСТАНОВЫ ЦК КПСС «АБ МЕРАХ ПА ПЕРААДОЛЕННЮ П'ЯНСТВА І АЛКАГАЛІЗМУ»).

Жыць ці піць?

КОЖНЫ ВЫРАШАЕ ДЛЯ СЯБЕ САМ.

Амаль стагоддзе ляжыць паміж гэтымі выказваннямі, але адзіныя яны ў высакародным імкненні да выкаранення гэтай заганы грамадства.

Наракаць на п'янства — гэта адно. Трэба ж змагацца. А перш за ўсё ведаць, за што і як. Толькі факты і навукова абгрунтаваная аргументацыя могуць даць жаданыя вынікі.

Якім чынам уздзейнічае алкаголь на чалавечы арганізм? У чым сакрэт яго здольнасці ап'яняць? Як растлумачыць нястрымную цягу да алкагольных напіткаў, што прыводзіць некаторых людзей да алкагалізму? І, нарэшце, самае галоўнае — чаму так небяспечна злоўжыванне алкаголем не толькі для тых, хто п'е, але і для іх нашчадкаў?

Меркаванне першае. «Я супраць п'янства. Згодзен лічыць яго заганай. Але ж не лічу ні сябе, ні каго іншага злачынцам, калі ён часам ужывае спіртное. На маю думку, ні грамадскаму спакою, ні здароўю гэта нікольki не шкодзіць».

Гэтая, здаецца, бязвінная, на першы погляд, празрыстая «вадзіца» пры пэўных умовах ператвараецца ў смяротэльны яд для любога жывога арганізма. Таму нярэдка і выкарыстоўваюць яе для дэзінфекцыі. Ужо 15-працэнтны раствор алкаголю забівае «прасцейшыя» істоты (мікраарганізмы).

Быў праведзены просты вопыт. На гары хлява, у якім займаліся перагонам этылавага спірту, захоўвалі 160 яек для штучнага вывядзення куранят. Статыстыка атрымалася несуцяшальная: вывелася толькі 80 куранят, з якіх 40 хутка загінулі, а 25 былі выродкамі.

Такім чынам, пад уздзеяннем алкаголю развіццё дзіцяці парушаецца яшчэ да яго нараджэння. Па гэтай прычыне нараджаюцца дзеці з недаразвітымі рукамі і нагамі, адсутнічаючымі пальцамі, касымі вачыма, мазгавой грыжай паміж нязрошчанымі касцямі чэрапа. Гэта яны, п'яныя бацькі, робяць дзяцей інвалідамі, фізічнымі і псіхічнымі выродкамі, пазбаўляюць іх шчаслівага дзяцінства і светлага будучага.

Меркаванне другое. «П'ю для апетыту, каб было весялей, проста «за кампанію». Да таго ж, існуе шэраг традыцый: «абмываць» палучку, прэмію, поспех у справах...»

Алкаголь толькі часова выклікае эйфарыю, а ў асноўным дзейнічае прыгнятальна, паколькі з'яўляецца нейратропным ядам. Той прыліў сіл, пачуццё бадзёрасці, уседаступнасці, якія прыходзяць пры лёгкім ап'яненні, хутка змяняюцца заняпадам сіл, а ў цяжкіх выпадках — глыбокай дэпрэсіяй. Засынае розум, пачуцці, скоўваюцца рухі.

Меркаванне трэцяе. «Я заўсёды ведаю, колькі мне патрэбна выпіць да нормы».

Тым часам самае вялікае каварства — гэта панібрацтва з алкаголем. Ніхто не можа прадказаць, пасля якой чаркі ў таго, хто п'е, паяўляецца нястрымная патрэбнасць да спіртнога. У розных людзей тканкі галаўнога мозгу па-рознаму рэагуюць на гэты яд. З нейкага, амаль няўлоўнага моманту, клеткі настолькі прызвычайваюцца да алкаголю, што ім ужо цяжка абыходзіцца без яго. Так, нармальны абмен рэчываў ператвараецца ў ненармальны, а чалавек становіцца хворым. Тады алкаголік п'е ўжо не дзеля таго, каб палепшыць настрой, а спрабуючы выкараскацца з цяжкага становішча.

З цягам часу чалавек робіцца рабом алкаголю, які перш за ўсё дзейнічае на вышэйшыя цэнтры галаўнога мозгу. Парушаецца ўвага, аслабляецца памяць, знікае кантроль за сваімі ўчынкамі, губляецца лагічнае мысленне. Аб якой творчасці, навукі ці паспяховай вучобе можа ісці гаворка, калі чалавек так па-варварску распараджаецца сваім асноўным «інструментам», атручваючы мозг ужываннем алкаголю? Ніводнаму ж музыканту не прыйдзе ў галаву выкручваць сабе пальцы перад канцэртам. А вось працаўнік разумовай дзейнасці лічыць нядрэнным ужыць чарку для абвастрэння логікі і каб думкі рухаліся шпарчэй за пяро. Толькі, ведаеце, як выказаўся аб гэтым псіхіятр Крэпелін? «Няма лепшага сродку для стварэння ідыётаў, чым алкаголь пры яго працяглым ужыванні».

Поўная цвярозасць — вось праўда жыцця, адзінае магчымае і неабходнае рашэнне, дастойнае нашага грамадства.

Калі ўзяцца ўсім разам, абапіраючыся на сілу нашых законаў і сілу грамадскай думкі, мы пераможам гэтае зло.

І дылема «жыць ці піць» будзе вырашана адназначна: «ЖЫЦЬ»!

П. МАТУСЕВІЧ,
старшыня пярвічнай арганізацыі ДТБЦ НДІ ФХП і хімічнага факультэта.

ШЧЫРА. АДКРЫТА. ПРЫНЦЫПОВА

Прапановы будуць улічаны

УСЕ МЫ сёння ўважліва і прыдзірліва ўчытваемся ў абнародаваныя Тэзісы ЦК КПСС да XIX Усесаюзнай партыйнай канферэнцыі. І радуемся: перабудова ўсіх сфер жыцця і дзейнасці нашага грамадства набірае сілу, дэмакратыя пашыраецца. Кожны з нас мае права без аглядкі на суседа выказаць свае думкі, прапановы, прыняць удзел у абмеркаванні таго ці іншага дакумента.

Чытаючы Тэзісы, адчуваеш той паўсядзённы клопат, які праяўляе партыя аб людзях, як настойліва шукае яна эфектыўныя шляхі ўсебаковага абнаўлення нашага жыцця, маральнага аздараўлення савецкага грамадства. Па ўсіх пытаннях і праблемах партыя раіцца з народам, звярае правільнасць сваёй палітыкі. Апублікаваўшы Тэзісы, Цэнтральны Камітэт КПСС спадзяецца на нашу з вамі прынцыповасць, адкрытасць і шчырасць пры іх абмеркаванні. Мы павінны не толькі пазнаёміцца і адобрыць, а крытычна падысці да напісанага. Штосьці прыняць, з нечым не пагадзіцца, унесці сваё, выказаць набалелае, што не адзін дзень вярэдзіць душу.

А набалела шмат. У гэтым я пераканалася, пабываўшы на адкрытым партыйным сходзе фізфака па абмеркаванню Тэзісаў ЦК КПСС да XIX Усесаюзнай партканферэнцыі. Напярэдадні гэты важны партыйны дакумент быў абмеркаваны на партыйных сходах падраздзяленняў факультэта, а выказаныя заўвагі і прапановы паступілі ў партбюро.

Прынцыповай і шчырай была размова камуністаў. Бачылася пазіцыя людзей, якіх хвалююць падзеі і змены, што адбываюцца ў краіне. Яны — не пабочныя назіральнікі, а актыўныя ўдзельнікі.

У першую чаргу ўсіх, безумоўна, хвалявалі праблемы вышэйшай школы, маральнага і эстэтычнага выхавання моладзі, выпрацоўкі ў яе актыўнай жыццёвай пазіцыі. У Тэзісах ЦК КПСС запісана: «Перабудова мае на ўвазе развіццё і максімальнае выкарыстанне інтэлектуальнага, духоўнага патэнцыялу, заключанага ў развіцці навукі, адукацыі і культуры». Але не ўсё на справе так, як хацелася б. Многія прысутныя выказалі занепакоенасць тым, што вышэйшая школа, на жаль, часта адстае ад патрэб жыцця, навукова-тэхнічнага прагрэсу. Шмат патрэбна зрабіць па ўдасканаленню вучэбнага працэсу, арганізацыі самастойнай работы студэнтаў.

— Адна з галоўных умоў інтэлектуальнага выхавання маладога пакалення — вывучэнне і веданне замежнай мовы,— перакананы выкладчык В. І. Росман.— Не сакрэт: бывае, што прымаецца пастанова па таму ці іншаму пытанню і... пра яе забываюцца. Так здарылася і з дакументам, прынятым у красавіку 1987 года, у якім адзначалася, што веданне замежнай мовы — неад'емная характарыстыка спецыяліста. Здаецца, гэта павінна стаць кіраўніцтвам да дзеяння. Толькі дарэмна. У новых вучэбных планах, якія, дарэчы, не былі вынесены на ўсенароднае абмеркаванне, колькасць гадзін па замежных мовах скарачаецца, і значна. Лічу гэта неабгрунтаваным. Асабіста я прытрымліваюся такой думкі: замежную мову неабходна вучыць з першага класа, а яшчэ лепш — з дзіцячага сада. Вядома, гэта прыбавіць клопатаў. Толькі ўпэўнены: усё акупіцца ўдвайне. Чым раней мы пачнём гаварыць са сваімі дзецьмі на замежнай мове, тым лягчэй ім будзе вывучаць яе. А інакш можна ўпусціць час.

Бурныя дыскусіі выклікала і абмеркаванне вострых пытанняў гісторыі, цікавасць да якіх значна павялічылася ў апошні час. Радуе, што партыя ўзяла курс на адкрытасць і галоснасць. Сёння мы адкрываем усё новыя і новыя (аб'ектыўныя!) старонкі гісторыі, імкнёмся самі прааналізаваць тыя ці іншыя факты, выпрацаваць свой пункт гледжання, уласнае перакананне.

— Маладому чалавеку часам цяжка арыентавацца ва ўсім патоку гістарычнай інфармацыі, прычым у газетах выказваюцца розныя пункты гледжання на праблему, часам суб'ектыўныя,— бярэ слова дацэнт кафедры тэарэтычнай фізікі Г. В. Шышкін.— Я цалкам згодны з палажэннямі Тэзісаў, у якіх гаворыцца, што партыя будзе паслядоўна весці палітыку свабоднага абмеркавання праблем мінулага і цяперашняга. Толькі дзе аб'ектыўная гісторыя дзяржавы, гісторыя народа? Пішацца? Хацелася б, каб рабілася гэта хутчэй, каб нашы дзеці і ўнукі мелі яе сапраўдную, не выдуманую.

Дарэчы, што датычыць праўдзівасці. Прайшлі часы застою, а фармулёўка «У сувязі з уходам на пенсію» ужываецца і сёння. Удзельнікі сходу выказалі думку аб неабходнасці пашырыць галоснасць. Патрэбна больш поўна асвятляць усё партыйнае жыццё. Мэтазгодна было б публікаваць стэнаграфічныя справаздачы з Пленумаў ЦК, канферэнцый, весці прамую трансляцыю па тэлебачанню пасяджэнняў Палітбюро ЦК КПСС.

Не мае сэнсу падрабязна спыняцца на тым, што гаварылася на партыйным сходзе. Патрэбна адзначыць толькі, што было выказана шмат прапаноў па рэформе палітычнай сістэмы савецкага грамадства, мэта якой — прыцягнуць шырокія масы працоўных да кіравання ўсімі дзяржаўнымі і грамадскімі справамі. Прысутныя падтрымалі думку абмежаваць тэрмін знаходжання на кіруючых пасадах. І яшчэ адно цікавае меркаванне. Сакратар партбюро фізфака І. П. Казлоў зачытаў прапанову выкладчыцы А. І. Гапавай. Сэнс яе ў тым, што сур'ёзнага абнаўлення патрабуе кадравая палітыка. Час ужо адмовіцца ад наменклатурных спісаў. Раней за каго мы галасавалі? За анкету: пол, узрост, адукацыя, не прыцягваўся, не меў... Усё, як кажуць, «у ажуры». Нам прапаноўвалі, зачытвалі, а мы ўставалі і гаварылі: «Выдатны чалавек, добры работнік. Галасуем «за». Мы ж павінны выбіраць не таго, хто па разнарадцы падыходзіць, а чалавека, які можа канструктыўна мысліць, мае свой пункт гледжання, сваю пазіцыю.

Хваляваў членаў КПСС і парадак выбараў дэлегатаў на канферэнцыю. Яны выказалі незадаволенасць тым, што не мелі магчымасці прагаласаваць за свайго выбранніка, сустрэцца з ім, увесці ў курс праблем, якія стаяць перад калектывам універсітэта і наогул перад вышэйшай школай.

З. АЛЯШКЕВІЧ.

«АБЫЯКАВАЯ» СКРЫНКА Ў ПРАСТОРЫ ДЗЕЙНАСЦІ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.).

За дрэнныя ж адзнакі і парушэнні дысцыпліны выклікаем на акадэмкамісію, дзе самі студэнты выносяць спагнанне.

Як бачым, пэўных поспехаў студэнцкае самакіраванне на факультэце дабілася. Але ж сярод перамог ёсць і няўдачы, шмат яшчэ і тых, каго пужае самакіраванне. Чаму?

Аляксандр Румак, старшыня прафбюро:

— Спачатку вялікага жаху не было, бо няправільна разумелі сам сэнс самакіравання. Меркавалі: што хачу, тое і раблю. А сутыкнуліся з тым, што самакіраванне — гэта перш за ўсё самаабслугоўванне. І жар перабудовы студэнцкага жыцця хутка пайшоў на спад. Менавіта па гэтай прычыне спроба ўвесці самакіраванне ў інтэрнаце скончылася безвынікова.

— Планавалі адмовіцца ад працы прыбіральшчыц і каменданта, замяніць іх студэнтамі. Мы распрацавалі праект самакіравання, вынеслі яго на сход студэнтаў, павесілі ў інтэрнаце скрынку для прапаноў...

— І...

— У скрынцы знайшлі трыццаць паперак, ва ўсіх аднолькавыя адказы: самакіраванне ў інтэрнаце не патрэбна. Сход жа быў «за» пры адной умове: грошы, зробленыя студэнтамі за кошт вызвалення ад працы прыбіральшчыц і каменданта, пералічваць непасрэдна на патрэбы інтэрната. Адміністрацыя была згодна, але аказалася, што няма паперы на такі выпадак — «запахла» парушэннем фінансавай дысцыпліны. І ў дыме папяровых перашкод знікла самакіраванне. Праўда, мы правялі яшчэ адзін сход: з прадстаўнікамі пакояў. Але нашы апаненты аб'явілі яго неправамоцным з-за малой колькасці прысутных і назвалі дзве прычыны, якія закрэсліваюць рашэнне гэтага сходу. Па-першае, замежныя студэнты не згодны прыбіраць за сабой, а мы за імі прыбіраць не збіраемся. Па-другое, будынку інтэрната патрэбен капітальны рамонт.

— Дык зрабіце рамонт! Чым не самакіраванне?

— Гэта лягчэй сказаць, чым зрабіць, бо трэба мяняць перакрыцці, трубаправоды — без спецыялістаў, адпаведнай тэхнікі тут не абысціся.

На шляху самакіравання ў інтэрнаце стала забараняючая папера. Вось таму яно і не атрымалася так: думаецца, даўно настала неабходнасць перагледзець рэгламентуючыя забароны, прывесці іх да патрабаванняў сённяшняга часу. Але не варта да прычын паражэння адносіць толькі папяровы недазвол. Зусім не працуе студсавет у інтэрнаце. Дарэчы, і сам камітэт камсамола яшчэ не стаў каардынацыйным цэнтрам самакіравання на гістфаку. На думку адной маёй субяседніцы — першакурсніцы Алены Савіцкай: «Здаецца, самакіраванне затрымалася дзесьці на ўзроўні камітэта камсамола або «зачапілася» за старэйшыя курсы, а да нас даходзяць толькі водгукі».

— Дзе самае моцнае самакіраванне ва універсітэце? Чаму? — задаваў я аднолькавае пытанне. Атрымаў аднадушны адказ: «На мехмаце, бо там дэкан усё робіць. Не будзе яго — згіне і самакіраванне». А пра свой факультэт адзначылі: «У нас поўная прастора дзейнасці». Гэта так, шчыра кажучы, мне падабаецца нейтралітэт дэканата адносна студэнцкага самакіравання. Аднак у цяперашнім становішчы не перашкаджаць — ужо не значыць дапамагаць. На мой погляд, студэнты разгублены, не зусім падрыхтаваны да самакіравання, ім проста неабходна дапамога выкладчыкаў, іх жыццёвы вопыт і аўтарытэт. Нямала прарэх у працы камсамольскіх актывістаў. Не заўсёды іх дзейнасць знаходзіць саміх студэнтаў. Належным чынам не наладжана прапагандысцка-масавая работа студэнцкага самакіравання. Амаль не вядзецца работа па «вярбоўцы» прыхільнікаў самакіравання. Дарэчы, колькі ні пытаўся, так і не ўцяміў, якую ролю адыгрываюць студэнты ў вучоным савеце. Здаецца, пацяснілі выкладчыкаў, і толькі.

Скардзіўся Генадзь Кавалеўскі на малыя правы студэнтаў. Але што дбаць пра іх пашырэнне, калі дадзенымі карыстаюцца ледзь-ледзь. Не вінавачу ў недаробках адзін камітэт камсамола. Ён робіць новую справу, сам, без дапамогі, і памылкі тут непазбежны. Пакуль зроблены першыя крокі і да агульнай перамогі студэнцкага самакіравання ісці далёка. А каб хутчэй камітэт камсамола сустрэўся са студэнтамі на шляхах далей, патрэбны крокі і да апошніх. Іх жа няма, а значыць няма сустрэчнай зацікаўленасці, няма разумення, у якім напрамку крочыць далей, і самакіраванне атрымліваецца непаўнацэнным, частковым. Аб гэтым павінен думаць кожны, незалежна ад курса і ўзросту, бо самакіраванне не адмяніць, яно — неад'емная старонка агульнай перабудовы нашага жыцця.

Ю. НАЯРОВІЧ,
наш няштатны кар.

КАЛІ Б Я БЫЎ ДЭЛЕГАТАМ

Аб тым, што хвалюе

Да XIX Усесаюзнай партыйнай канферэнцыі засталіся лічаныя дні. Што новае прынясе яна? Чым з'явіцца для кожнага з нас? Якімі будуць яе рэзультаты? Ці збудуцца нашы надзеі? Гэтыя і іншыя пытанні хвалююць кожнага камуніста, беспартыйнага. Мы зноў і зноў ці то з сябрамі і знаёмымі, ці то дома гаворым аб тым, што сказалі б з трыбуны канферэнцыі.

Нашы субяседнікі таксама не засталіся ўбаку ад абмеркавання Тэзісаў. Сёння мы прапануем вам некаторыя іх выказванні.

С. Р. ДРАБЯЗКА, прафесар, загадчык кафедры тэорыі і гісторыі дзяржавы і права юрфака:

— Чаму ў Тэзісах (ды і ў апошніх партыйных дакументах) вялікая ўвага ўдзяляецца дэмакратызацыі дзяржаўнага і грамадскага жыцця? Адказ кароткі: па-першае, дэмакратызацыя — гэта сутнасць перабудовы, па-другое, гэта гарантыя перабудовы. Карацей, дэмакратызацыя — гэта і мэта, і сродак яе дасягнення.

Каб наша дзяржава сапраўды была дэмакратычнай, нам неабходна ажыццявіць многае. Адно з мерапрыемстваў — стварэнне прававой сацыялістычнай дзяржавы. Іменна аб гэтым гаварылі на партыйным сходзе, дзе абмяркоўваліся Тэзісы, многія студэнты і выкладчыкі нашага факультэта. У Тэзісах сказана, што патрэбна «завяршыць стварэнне сацыялістычнай прававой дзяржавы як формы арганізацыі і функцыяніравання палітычнай улады, якая цалкам адпавядала б сацыялізму, сацыялістычнай дэмакратыі». Але, на маю думку, гаварыць аб завяршэнні яшчэ рана, бо няма пачатку.

Так, сацыялістычная дзяржава павінна быць прававой. А для гэтага неабходна стварыць Канстытуцыйны суд для рэальнага забеспячэння законнасці ў праватворчасці. Справа ў тым, што многія інструкцыі выдаюцца ў парушэнне закона. Таму патрэбны механізм, які б гэта папярэджваў. Ім і мог бы быць Канстытуцыйны суд. Лічу, што патрэбна даць поўную незалежнасць суддзям, назначаючы іх Прэзідыумамі Вярхоўных Саветаў.

М. І. ЮЗЭФОВІЧ, былы супрацоўнік фізічнага факультэта, пенсіянер:

Вы калі-небудзь спрабавалі прарвацца да сакратара райкома партыі? Я спрабаваў. Чаму «прарвацца»? А як жа інакш можна гэта назваць? Прыходжу я, камуніст з пяцідзесяцігадовым стажам, да сакратара, а ў вестыбюлі мяне сустракае... міліцыянер. Аказваецца, патрэбны спецыяльны дазвол таго, да каго ты ідзеш. А інакш і не трапіш. Лішняе ўсё гэта, непатрэбнае. Ад каго ахоўвае работнікаў партыйных органаў міліцыя? Ад народа? Лічу, што пропускам у такія ўстановы павінен быць партыйны білет.

Што асабліва падтрымліваю ў Тэзісах Цэнтральнага Камітэта КПСС? Думку аб тым, што патрэбна ў поўнай меры адрадзіць атмасферу адкрытасці, дыскусіі, крытыкі і самакрытыкі. А мы, здараецца, баімся пакрытыкаваць, бо пры выпадку табе гэта абавязкова прыпомняць. Аб ініцыятыве, творчасці ўспамінаем у асноўным толькі з высокіх трыбун. Забыліся, што гаварыў у свой час У. І. Ленін? Ён пераконваў, што без барацьбы думак, ідэй, спрэчак немагчымы ніякі рух.

Г. А. ШУМАК, сакратар партыйнага бюро юрфака:

— Калі б я быў дэлегатам XIX Усесаюзнай партыйнай канферэнцыі і мне далі магчымасць выступіць, я абавязкова падняў бы сярод іншых пытанне аб правядзенні сходаў у пярвічных партыйных арганізацыях. Глыбока перакананы, што іх патрэбна праводзіць па меры неабходнасці (але не радзей аднаго разу у два месяцы). Тады, магчыма, і пытанні, якія разглядаюць на іх, будуць больш канкрэтнымі і не такімі адарванымі ад жыцця. А як жа атрымліваецца зараз. У пачатку года ты абавязкова павінен скласці графік правядзення партсходаў і ўказаць пытанні. І вось сядзіць сакратар, ламае галаву, выдумляе, што б такое абмеркаваць. А трэба, каб гэтыя пытанні ставіла, як кажуць, жыццё. Тады і карысць будзе. І актыўнасць камуністаў узрасце. Не будуць яны сядзець на сходзе і пазіраць на гадзіннік, гадаючы, ці хутка ўсё скончыцца.

В. У. НІКІЦІНА, старшы выкладчык кафедры англійскай мовы прыродазнаўчых факультэтаў:

«Палітычная сістэма сацыялізму не можа паўнакроўна функцыяніраваць без апоры на шырокую сетку грамадскіх арганізацый, праз якія выражаюцца і рэалізуюцца інтарэсы розных сацыяльных, прафесійных, узроставых груп насельніцтва краіны»,— так сказана ў Тэзісах. У іх таксама ідзе гаворка аб удасканаленні форм і метадаў работы грамадскіх фарміраванняў. Іх дзейнасць павінна асноўвацца на прынцыпе добраахвотнасці, а не прымусу. Але, на жаль, і сёння прынцып гэты не заўсёды захоўваецца. Пайдзіце на сход, паглядзіце, як выбіраецца, напрыклад, старшыня любога таварыства. «Іваноў (Пятроў, Сідараў), ты ў нас чалавек працавіты, сур'ёзны, ды і даручэнняў ніякіх не маеш, справішся». І Іваноў згаджаецца, бо баіцца, што «навяжуць» нешта іншае: даручэнняў жа ў яго няма. Толькі часта мы не думаем, як жа чалавек будзе выконваць тое, што яму, прама скажам, навязалі. А так і будзе: для лішняга пункту ў справаздачы. І нам з вамі ад гэтага карысці таксама ніякай.

Я. М. ТАГУНОЎ, дацэнт кафедры дзяржаўнага права і савецкага будаўніцтва юрфака:

— Магчыма, маё меркаванне будзе вельмі катэгарычным, але я лічу, што добра было б прыняць пастанову, накіраваную на барацьбу з бюракратызмам, а таксама прадугледзець і юрыдычную адказнасць за гэта. Тады многім ініцыятыўным і добрасумленным работнікам было б намнога лягчэй працаваць.

Запісала
З. АЛЯКСАНДРАВА.

ТУРЫСЦКІМІ СЦЕЖКАМІ

Гэта ўзыходжанне было лёгкім, а сустрэча прыемнай і памятнай. Падняўшыся на чацвёрты паверх інтэрната № 4 і расчыніўшы дзверы ў пакой да Гены Каныша, я неўзабаве трапіў за стол, дзе хлопцы і дзяўчаты з турклуба «Золак» святкавалі перамогу. Толькі што яны вярнуліся з турыстычнага злёту Маскоўскага раёна г. Мінска, дзе заваявалі першае месца. Я якраз прыйшоў на сумесны імправізаваны разбор, дзе кожны з удзельнікаў «каяўся ў грахах», якія ён зрабіў за тры дні злёту. Дзе падляноўваўся, у чым памыляўся, што недагледзеў. «Святым», здаецца, не пакінулі нікога. Жарты і смех не змаўкалі ні на хвіліну. Пад іх і было з'едзена некалькі тартоў, выпіта неверагодная колькасць гарбаты і выліты цэлыя патокі шматлікіх розыгрышаў, дасціпаў і кпінаў.

«Мы — вандроўныя юрысты»

«КАК ЗДОРОВО, что все мы здесь сегодня собрались»,— гэтыя радкі візбараўскай песні лепш за ўсё адлюстроўвалі настрой юнакоў і дзяўчат, сабраўшыхся ў гэты вечар і пад спевы турыстычных песень і прагляд слайдаў успамінаючых мінулыя паходы і турыстычны злёт, які толькі што адбыўся.

...Падрыхтоўка да яго была ўжо добра вядомай і звычайнай для юрыстаў. Афармляліся патрэбныя дакументы, насценныя газеты, дзённікі паходаў. 10 чэрвеня не пашанцавала толькі з адным — надвор'ем. Але гэта была і добрая праверка на характар кожнай каманды. На другі дзень спаборніцтваў з-за надвор'я палова з іх адказалася наогул змагацца. А першы дзень выступленняў пачаўся з прывітання каманд — своеасаблівай візітнай карткі. Тут наша каманда атрымала сваю перамогу, першую.

Але асноўныя спаборніцтвы праходзілі на другі дзень. Турпаласа і ваенізаваная эстафета. Прыйшлося прадэманстраваць уменне пераправіцца па бервяну, вяроўцы, пераходзіць рэчку ўброд, разбіраць аўтамат, арыентавацца на мясцовасці, страляць, бегаць, пераносіць пацярпеўшага. А наперадзе былі яшчэ жаночы міні-футбол, конкурсы песні і газет, паказ слайдфільмаў. Усім удзельнікам, сярод якіх былі: А. Бурдыка, Г. Каныш, В. Дубіна, Я. Казлоў, У. Байданаў, П. Дзмітрыеў, М. Жук, А. Кобрынская, А. Шаплыка, Г. Дарафеева, В. Болатаў, С. Балашэнка, С. Цітова, М. Бобрык, прыйшлося сур'ёзна змагацца, каб пацвердзіць права звацца лепшымі за астатнія дваццаць каманд і прывезці дадому акрамя кубка яшчэ пяць грамат, шэсць выйграных палатак, спальны мяшок.

Ведаючы пра такія перамогі, акрамя гэтага турклуб «Золак» уваходзіць у дзесятку лепшых па Мінскай вобласці,— не верылася, што яму яшчэ не споўнілася двух гадоў. Час яго нараджэння — люты 1987 года. Як аматарскае аб'яднанне ва універсітэце пачаў лічыцца з мая мінулага года.

А пачыналася ўсё са звычайнага зорнага паходу, да якога былі паездкі па гарадах. Не існавала нават ніякай матэрыяльнай базы. Яе стварэнне пачалося з дзвюх палатак, якія набылі за свае грошы. Пасля частка неабходных рэчаў была атрымана ў якасці прызоў за першае месца на універсітэцкім і раённых злётах. Дзве тысячы рублёў выдзеліў камітэт камсамола факультэта з грошай, зробленых будатрадамі. Два гады назад турклуб аб'ядноўваў усяго дваццаць студэнтаў юрфака. Але з часам да іх пачалі прыходзіць і з другіх факультэтаў, інстытутаў. Колькасць удзельнікаў значна вырасла. А з ёю — задачы і роля клуба. Пачаліся выступленні турыстычнай каманды юрфака на універсітэцкіх, раённых, абласных злётах. Згуртаваўся пастаянны актыў клуба: старшыня А. Хаванскі, намеснік Г. Каныш, актывісты клуба — І. Скурчык, А. Бурдыка, І. Лой. Шмат хто з выпускнікоў турклуба пасля заканчэння працягваюць падтрымліваць з ім сувязі, удзельнічаюць у паходах. Сярод іх — памочнік пракурора горада Буда-Кашалёва І. Грушко, інструктар выканкома горада Бялынічы Г. Малый, юрысконсульт РАПА г. Бялынічы Н. Жаркова, натарыус г. Светлагорска Н. Галубенка.

— Такія нефармальныя зносіны паміж студэнтамі і тымі, хто быў у клубе нядаўна, а зараз працуе, даюць значна больш, чым я ў час сваіх лекцый,— лічыць ініцыятар стварэння клуба «Золак», дацэнт кафедры крымінальнага працэсу С. В. Далгарукаў. Рабяты ў клубе называюць яго сваім пачэсным старшынёй.

Немагчыма пералічыць усе паходы, у якія хадзілі ўдзельнікі клуба. Фатаграфіі з альбомаў, паходаў, слайды зафіксавалі сотні прыгожых мясцін як у Беларусі, так і за яе межамі. Вось толькі некалькі назваў: Браслаўскія, Нарачанскія азёры, байдарачны паход па Бярэзіне, Карпаты, Туркменія, Цянь-Шань. Геаграфія іх усё болей пашыраецца, таксама, як і сувязі турклуба. Ён цесна звязаны з гарадскім турклубам, з турклубам БПІ і інстытутам культуры, перапісваецца з клубамі Свярдлоўскага юрыдычнага інстытута і медінстытута, Вільнюскага і Рыжскага універсітэтаў. Паміж імі вядзецца абмен картамі, маршрутамі, запрашэннямі ў паходы.

Яны збяруцца яшчэ не аднойчы. Заспяваюць свае любімыя песні. Сярод іх будзе і гэта, добра знаёмая — пра вандроўных артыстаў, перафразіраваная імі:

Мы — бродячие юристы.
Мы — в дороге день за днем.
И фургончик в поле чистом —
Это наш привычный дом.

Успомняць мінулыя паходы, сустрэчы, раскажуць аб цяперашнім жыцці, не будзе зноў канца жартам і кпінам. З часам вырашыцца і пытанне з пакоем пад склад для захавання іх маёмасці ды і наогул з памяшканнем, дзе ім збірацца разам. Але не гэта галоўнае.

Таму, хто хоць аднойчы пабываў у паходзе, добра вядома пра світанкі. Самы чароўны момант нараджэння дня паэтычна завецца золкам. Хто хоць раз бачыў гэты цуд, абавязкова пойдзе ў паход яшчэ і яшчэ раз, каб, седзячы ля кастра пад гітарны перабор, сустрэць яго са сваімі сябрамі. Бо золак — гэта яшчэ асаблівы стан душы.

А. МАКСІМАЎ.

КЛОПАТЫ БІБЛІЯТЭКІ

Задача работнікаў бібліятэкі сёння — прывіць будучаму спецыялісту навыкі інфармацыйнага мыслення, культуру навуковай працы для таго, каб кожны студэнт мог лёгка арыентавацца ў патоку інфармацыі і самастойна, творча працаваць з кнігай.

Працаваць разам

У СУВЯЗІ з гэтым калектыў бібліятэкі па-новаму арганізаваў вытворчую вучобу сваіх супрацоўнікаў. Яна стала больш інфарматыўнай, накіраванай на тое, каб бібліятэкар умеў прапанаваць студэнту карысную, цікавую кнігу ў дапамогу самастойнай рабоце. Вядучае месца ў арганізацыі гэтай работы займаюць чытальныя залы. У іх прадстаўлены першакрыніцы класікаў марксізму-ленінізму, даведачная літаратура, падручнікі і вучэбныя дапаможнікі. Пажадана, каб тут больш было літаратуры для напісання семінарскіх, курсавых і дыпломных работ. І ў гэтым могуць дапамагчы выкладчыкі, якія лепш ведаюць, што выбраць з амаль двухмільённага фонду для паліц адкрытага доступу ў чытальных залах.

Нам хацелася б больш поўна забяспечыць студэнтаў камплектамі падручнікаў. Для гэтага выкладчыкі кафедраў павінны адказна падыходзіць да заказаў літаратуры па тэматычных планах выдавецтваў. Макет камплекта падручнікаў добра было б зацвярджаць на пасяджэннях кафедры. Гэта дазволіць рэкамендацыі выкладчыкаў зрабіць больш рэальнымі, а работу бібліятэкараў — мэтанакіраванай. Не раз мы абмяркоўвалі і пытанне аб тым, што прафсаюзнаму камітэту неабходна ўвесці паказчык чытацкай запазычанасці ў спаборніцтва паміж студэнцкімі групамі.

У вучэбнага абанемента шмат цяжкасцей з забеспячэннем студэнтаў падручнікамі па грамадскіх дысцыплінах. Нам патрэбны рэкамендацыі выкладчыкаў па ўкампелктаванню чытальных залаў. Наогул хацелася б працаваць з выкладчыкамі ў больш цесным кантакце. Гэта забяспечыла б і больш эфектыўную работу бібліятэкі.

Л. КАВАЛЬЧУК,
загадчык сектара аддзела абслугоўвання вучэбнай літаратурай.

ДАЗВОЛЬЦЕ ПРАДСТАВІЦЬ!

Ва ўдзячнай памяці нашчадкаў

АДДЗЕЛ рэдкай кнігі бібліятэкі БДУ імя У. І. Леніна атрымаў каштоўны падарунак — пяць асобных адбіткаў літаратуразнаўчых работ акадэміка АН БССР, члена-карэспандэнта АН БССР Івана Іванавіча Замоціна, выдадзеных пры жыцці аўтара. Гэта выданні: «Мастацкая творчасць Л. М. Талстога» (1928), «М. Багдановіч. Крытычна-біяграфічны нарыс» (1929), «Сорак год служэння пралетарскаму мастацтву. Да 40-годдзя літаратурнай дзейнасці М. Горкага» (1932), «Творчы шлях А. С. Серафімовіча» (1933), «Паэт пралетарскай рэвалюцыі. Да пяцідзесяцігоддзя Д. Беднага» (1933).

Кнігі у дар выкладчыкам і студэнтам філалагічнага факультэта перадала былая вучаніца акадэміка, настаўніца-пенсіянерка з г. Краснаполле Я. П. Каплунова. Вось што піша яна ў сваім пісьме:

«Пасылаю вам кнігі былога настаўніка — акадэміка І. І. Замоціна. Пры гэтым не магу не выказаць тое, што пакінуў ён у сэрцах сваіх вучняў. Прайшло больш 50 гадоў, як мы, студэнты Мінскага педагагічнага інстытута, затаіўшы дыханне, слухалі яго лекцыі. 50 гадоў не выкраслілі з памяці вобраз гэтага выдатнага вучонага. І калі ёсць настаўнікі «на ўсё жыццё», то такім Настаўнікам быў для нас акадэмік І. І. Замоцін. І калі ў сценах навучальных устаноў ёсць свае багі, то такім богам быў для кожнага з нас Іван Іванавіч: мы любілі яго, мы пакланяліся яму. Самае галоўнае, чым ён нас здзіўляў,— гэта лектарскае майстэрства. У тлумачэнні літаратурных твораў гэта быў сапраўдны лектар-творца, які ўзнаўляў жывую эпоху, жывыя вобразы і характары. Усё, аб чым гаварыў І. І. Замоцін, засталося ў памяці на ўсё жыццё.

Шкада, што гэты выдатны вучоны, таленавіты лектар і абаяльны чалавек пайшоў вельмі рана з жыцця, пайшоў дачасна і бязвінным».

І. І. Замоцін — вядомы рускі і беларускі літаратуразнаўца. Атрымаўшы вышэйшую адукацыю ў Пецярбургскім гісторыка-філалагічным інстытуце ў 1897 годзе, ён ужо ў 1904 абараняе дысертацыю на ступень магістра рускай літаратуры. У гэты ж час ён распачаў педагагічна-выкладчыцкую дзейнасць у Варшаўскім і Пецярбургскім універсітэтах. З 1908 г. І. І. Замоцін — доктар рускай славеснасці і прафесар Варшаўскага універсітэта.

У 1922 годзе быў запрошаны прафесарам Беларускага дзяржаўнага універсітэта і па 1928 год выкладаў рускую літаратуру на рабфаку БДУ. І. І. Замоцін быў адным з арганізатараў Інбелкульта (1922) і Акадэміі навук БССР. Ён актыўна ўключыўся ў даследаванне гісторыі і тэорыі беларускай літаратуры, выступаў у друку з крытычнымі матэрыяламі. Акадэмік І. І. Замоцін, як адзначае У. Конан, імкнуўся пераадолець ідэалістычныя і вульгарна-сацыялагічныя тэндэнцыі ў літаратуразнаўстве 20—30-х гадоў, спалучыць лепшыя традыцыі дарэвалюцыйнай айчыннай навукі з марксісцкай эстэтыкай і сацыялогіяй мастацтва. Работы І. І. Замоціна паклалі пачатак сістэматызаванаму вывучэнню творчасці асобных беларускіх пісьменнікаў (Я. Коласа, Я. Купалы, Ц. Гартнага, К. Крапівы, П. Глебкі і інш.), садзейнічалі станаўленню беларускай тэксталогіі. Вядомы ён і як аўтар работ па методыцы выкладання мовы і літаратуры. Пяру акадэміка І. І. Замоціна належыць больш 140 навуковых прац па гісторыі рускай і беларускай літаратуры.

З перададзеных у бібліятэку работ асаблівую цікавасць уяўляе брашура «М. Багдановіч. Крытычна-біяграфічны нарыс». Гэта асобны адбітак уступнага артыкула (усяго 90 старонак) да акадэмічнага выдання твораў Максіма Багдановіча, які ажыццяўляўся ў 20-я гады да дзесяцігоддзя з дня смерці паэта.

Грунтуючыся на шматлікіх успамінах родных, найперш яго бацькі Адама Юр'евіча Багдановіча, а таксама, лістах, запісах і ўспамінах сяброў і паплечнікаў Максіма Багдановіча, аўтар вельмі падрабязна і ўсебакова прасочвае жыццёвы і творчы шлях беларускага паэта. Па-за ўвагай І. І. Замоціна не застаўся ніводзін больш-менш значны факт з жыццяпісу М. Багдановіча. Ім вылучаюцца такія біяграфічныя моманты, як сацыяльная і псіхафізіялагічная спадчыннасць, характар разумовых інтарэсаў пісьменніка, літаратурныя сувязі і літаратурныя ўплывы, інтымныя перажыванні і інш. Звяртае ўвагу І. І. Замоцін і на псіхалагічны стан маладога пісьменніка, які, нягледзячы на цяжкую хваробу, перамагае песімістычны настрой, што часам у яго бываў. Ён перамагае яго «бадзёрымі адносінамі да лепшага будучага як сваёй бацькаўшчыны, так і чалавечага жыцця наогул; ён перамагае сваёй безупыннай і таксама бадзёрай працай на літаратурнай ніве, сваім служэннем характву жыцця як аднаму з фактараў культурнага росту чалавецтва».

М. ПРЫГОДЗІЧ,
дацэнт кафедры беларускай мовы БДУ імя У. І. Леніна.

ВЯРТАЮЧЫСЯ ДА НАДРУКАВАНАГА

«Беларускі універсітэт» 8 чэрвеня 1988 года змясціў на першай старонцы некалькі матэрыялаў пра работу кафедры кібернетыкі. У тэкстоўцы да фотаздымка чытаем такі сказ: «Адно са значных дасягненняў кафедры — робат-маніпулятар РМ-01, які пабываў на ВДНГ СССР». Каб пазбегнуць няправільнага тлумачэння, неабходна ўдакладніць і пашырыць сэнс сказанага. Робат «РМ-01» быў распрацаваны і зроблены на НВА «Гранат» сумесна з фірмай «NOKIA» (Фінляндыя). Кафедра ж разам з НВА «Гранат» працуе над удасканаленнем новай мадэлі данага робата, якая атрымала рабочую назву «Гранат 2,5 БК». Асобныя тэхнічныя рашэнні гэтай мадэлі дэманстраваліся на ВДНГ БССР.

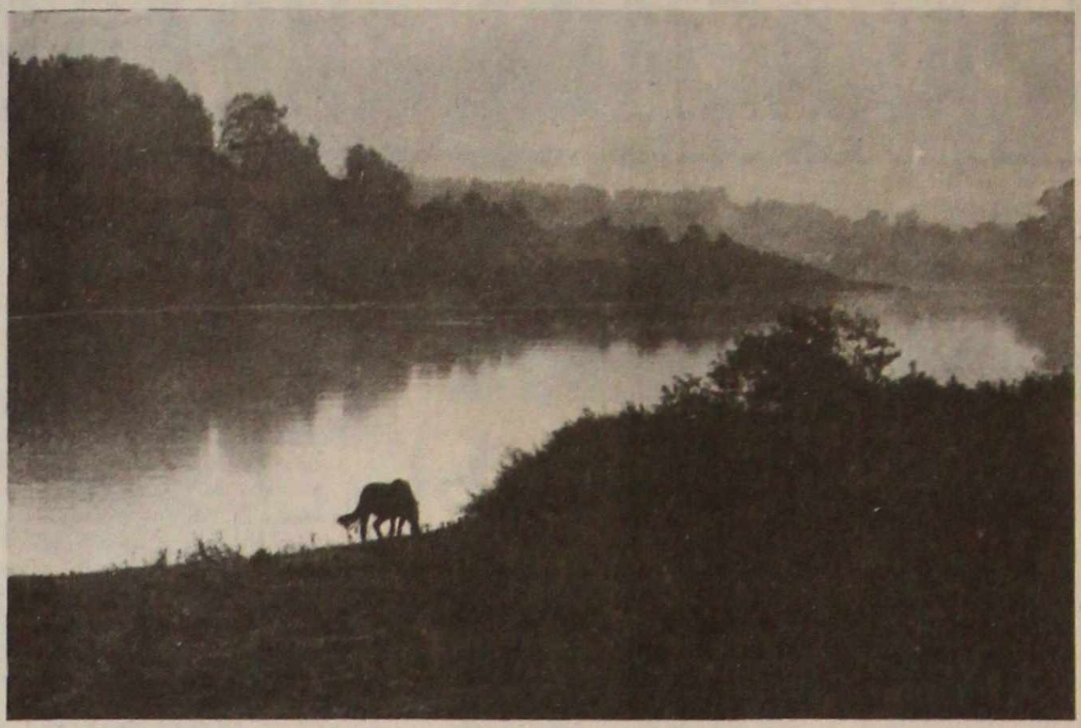

Пачаўся сезон туманаў.

АБРАЗОК

МІРАСЛАЎ ШАЙБАК

ГУЗІКІ

ЗОРКІ над горадам нагадвалі рассыпаныя гузікі. У дворыку, заціснутым паміж абшарпанымі будынкамі і бетонным парканам, пад аголенымі дрэвамі, на лаўцы сядзелі дзве старыя кабеты. Недалёка ад іх забаўлялася ў копцы сухога лісця дзяўчынка. Старыя сядзелі нерухома. Адна з іх была апранута ў зімовае паліто і пуховую хустку, другая — у шэрачорнае штучнае футра і вязаны берэт. Яна час ад часу паглядала на дзяўчынку.

— Нявестка матэрыял мне на спадніцу падарыла, а я пашыць ужо сама не магу. Пяцьдзесят год шыла, а цяпер зусім аслепла — нітку не зацягну,— сказала кабета ў футры.

— Ага,— кіўнула другая кабета.

— Ты ж падумай, паўвека шыла, а цяпер нітку не бачу, зусім састарэла — сорам каму сказаць. Унучку ў садзік выпраўлю, а сама ледзь жывая — па кватэры цяжка хадзіць, так бы і не ўставала раніцай. І есці ўжо не магу, тхне мне нечым ад ежы, толькі і вару дзеля ўнучкі.

— Ці хадзіла ты да начальства наконт кватэры? — спытала старая ў зімовым паліто.

— Давалі мне кватэру, а я не ўзяла — камуналку трохпакаёвую. Два пакоі мне далі, а ў трэцім жанчына — доктарка наша старая жыве. Памятаеш?

— Чаму ж не. А колькі ёй год? Здаецца, нашмат старэйшая за нас,— разважала ў адказ старая ў зімовым паліто.

— Нашмат... Я таксама ледзь пазнала яе... Столькі год не бачыла... Памірае яна, схуднела зусім і не ходзіць. Такая спрытная некалі была, а зараз толькі ляжыць, і я хутка злягу, ногі пухнуць, раніцай не падняцца, каб не ўнучка. А за доктаркай глядзець трэба, бо яна ляжыць, не ўстае. Мне казалі, што тую кватэру многія хацелі атрымаць, бо як памрэ доктарка, дык яе пакой нікому аддаваць не будуць. А я адмовілася. Сама ледзь жывая, а ў такую кватэру не пайду, каб даглядаць хворага чалавека і чакаць, пакуль той пакой вызваліцца. Дый прыглядзець за ёй не магу. Вось зусім есці перастала — усё тхне мне нечым ад ежы. Дасць бог здароўя — пажыву яшчэ, але вось нітку ўжо не зацягну, матэр'ял нявестцы аддала, хай тая ўнучцы пашые ці сабе пакіне. І кватэру не ўзяла, каб не чакаць чужой смерці.

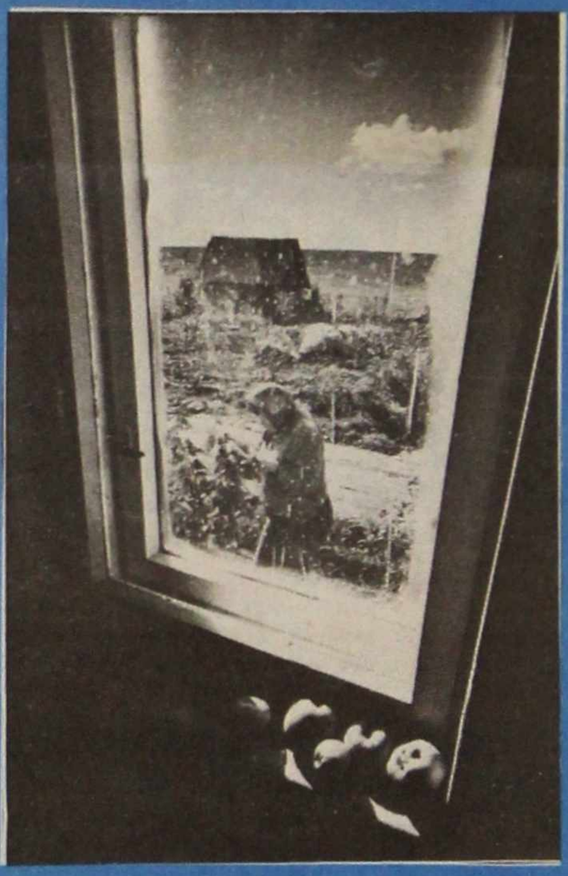

Да старой, што ў футры, падбегла дзяўчынка і ўзяла яе за руку.

— Не расказвай, бабуля, не расказвай, бо я баяцца буду ноччу. Буду баяцца і плакаць,— хуценька загаварыла дзяўчынка.

— Ідзі, унучка, не бойся, не буду расказваць, не бойся. Ідзі гуляй, а я яшчэ пасяджу трошкі...

Дзяўчынка супакоілася, адышла на некалькі крокаў ад старых і пачала разглядаць нізкае неба, яно, ёй здавалася, пачынаецца адразу за галінамі дрэў.

— Дачка ўчора шафу выкінула, мой яшчэ рабіў. У маім пакоі ўсё ягонымі рукамі зроблена і на кухні зэдлікі — мо год трыццаць стаяць,— пачала расказваць старая ў паліто.

— І мне ж твой зэдлікі рабіў — нявестка на дачу завезла,— перабіла яе старая ў футры.

— Ага, дачка сказала, нашто табе шафа — у пакоі і так цесна, не прадыхнуць. Выкінула шафу, а ўсю маю адзежу ў чамадан склала і пад ложак мне засунула, сказала, што ў мяне няшмат адзежы, і шафа толькі пыл збірае. А ложак таксама мой рабіў, а дачка разам з шафай ягоную адзежу выкінула. Я даўно ягоную бялізну прыхавала — сама не ведаю нашто,— дачка ўсю маю і бацькаву адзежу перабрала, маю ў чамадан, а бацькаву выкінула. Я адно паспела гузікі зрэзаць,— старая, што была ў зімовым паліто, дастала з кішэні жменьку гузікаў і паказала суседцы. Яе рука затрэслася, і гузікі рассыпаліся на асфальт. Яна сагнулася і пачала па аднаму іх падымаць, абціраючы аб паліто і складала ў кішэнь.

Яе суседка ў футры ўстала з лаўкі, паклікала дзяўчынку, і яны зайшлі ў пад'езд. Счакаўшы, у другі пад'езд зайшла старая ў зімовым паліто.

На цёмнай латцы асфальту, недалёка ад лаўкі, засталося ляжаць некалькі белых гузікаў.

БЕЛАРУСКІ УНІВЕРСІТЭТ

Цана 2 кап.
Мінская паліграфічная фабрыка «Чырвоная зорка» МВПА імя Я. Коласа.
16 чэрвеня
Зак. 1627.

220080, Мінск-80, УНІВЕРСІТЭЦКІ ГАРАДОК, ВУЛ. БАБРУЙСКАЯ. 9, ПАВЕРХ 4, ПАКОІ 74-75.
ТЭЛЕФОН 20-68-27.

В. а. рэдактара
М. Г. ЗАГОРСКАЯ.